

At finde mening i arbejdet under nye rammer

En kvalitativ undersøgelse af personer i fleksjob

Victor Krusborg Olesen & Helle Holt

Finding meaning in work under new conditions: a qualitative study of flex job workers

This article uses meaning in work as an analytical concept and examines how the meaning of work is experienced among people in flex jobs who do not draw on prior professional experience or educational competencies in their current positions. The article is based on six qualitative interviews with flexjob employees who do not use their 'formal' qualifications or previous professional experience from prior jobs. The interviews are centered on themes such as the importance of having a job; feeling productive and useful; work as structuring, normalizing, and a source of obligation; self-understanding, identity, and belonging. For the participants, the value of work derives predominantly from its indirect values than from the concrete content of the work or its monetary return. The article nuances the understanding of meaningful work by showing how people in an unusual position in the labour market find meaning in work through structure, identity-formation, and social value.

Abstract

Denne artikel tager udgangspunkt i mening i arbejdet som analytisk begreb og undersøger hvordan mening i arbejdet opleves blandt personer i fleksjob, som ikke gør brug af tidligere arbejdserfaring eller uddannelsesmæssige kompetencer i deres nuværende fleksjob. Artiklen er baseret på seks kvalitative interviews med personer i fleksjobs, som ikke anvender deres 'formelle' kvalifikationer eller tidligere arbejdserfaring fra tidligere jobs. Interviewene kredser om temaer som vigtigheden af at have et arbejde, følelsen af, at man er produktiv og nyttig, arbejdet som strukturerende, normaliserende og forpligtende, selvforståelse, identitet og tilhørsforhold. For informanterne udgøres arbejdets værdi snarere af de afledte værdier end af arbejdets konkrete betydning eller lønmæssige gevinst. Artiklen bidrager til at nuancere forståelsen af meningsfuldt arbejde ved at vise, hvordan mennesker, der befinder sig i en særlig position på arbejdsmarkedet, finder mening i arbejdets strukturerende, identitetsskabende og socialt afledte værdier.

Keywords: fleksjob, meningsfuldt arbejde, handicap og beskæftigelse, ufaglærte arbejdsopgaver, arbejdets værdi.

Introduktion

Spørgsmålet om arbejdets betydning for mennesker har fyldt meget inden for arbejds sociologien igennem mange år. Opfattelsen af arbejdet som noget, der udelukkende tjener et instrumentelt formål (såsom at tjene penge at leve for eller til nydelse), er gradvist blevet erstattet af forventningen om, at arbejdet også er en kilde til andet end indkomst, såsom selvudfoldelse, identitet og deltagelse i samfundet (Sennett, 2006; Brinkmann, 2015). På samme tid er arbejdet med overgangen fra velfærds- til konkurrencestat blevet den gode samfundsborgers pligt (Pedersen, 2011; Tarvainen & Hänninen, 2023).

Når arbejde dermed handler om andet og mere end forsørgelse, er det oplagt at spørge, hvad det er for en betydning, arbejdet har for mennesker og under hvilke vilkår og betingelser, de finder mening i deres arbejde. Hvilken betydning tillægges arbejdet, når man befinder sig i en ny og anderledes situation på arbejdsmarkedet, hvor man ikke længere kan arbejde på 'normale' vilkår med noget bekendt, og hvor ens muligheder for kompetenceanvendelse, udvikling og progression er begrænsede?

I denne artikel vil vi med afsæt i eksisterende litteratur om mening i arbejde undersøge, hvad der gør arbejdet meningsfuldt for personer i fleksjob, når de ikke anvender deres formelle kvalifikationer eller kompetencer (en specifik uddannelse eller tidligere arbejds erfaring). Vi gennemfører en dybdegående kvalitativ analyse af seks personer i fleksjob, som overholder disse kriterier. Vi vil fokusere på, hvordan disse personer opfatter mening med arbejdet samt belyse de temaer, der er centrale i deres beskrivelser af, hvornår og hvorfor arbejde er meningsfuldt.

Personer i fleksjob har nedsat arbejdsevne på grund af et handicap eller sygdom og har derfor behov for særlige vilkår og tilpasninger af arbejdet. Samtidig varetager fleksjobansatte ofte stillinger med mindre variation i arbejdsopgaverne, hvor de i lavere grad end ordinært ansatte har samme muligheder for udvikling og anvendelse af tidligere erhvervede faglige og uddannelsesmæssige kompetencer og kvalifikationer i deres nuværende arbejde (Bredgaard & Holt, 2025; Larsen et al., 2022). På grund af disse forhold kan man ikke altid tillade sig at være 'kræsen', når man søger et fleksjob. Fleksjob adskiller sig dermed på flere måder fra ordinære ansættelser, og derfor er det interessant at undersøge, hvordan fleksjobansatte, som i dag arbejder ufaglært, men besidder tidligere arbejds erfaring eller uddannelsesmæssige kompetencer, oplever og finder mening i deres arbejde. Vi fokuserer på denne gruppe fleksjobansatte, fordi de befinder sig i en særlig position på arbejdsmarkedet, der adskiller sig fra andre grupper på arbejdsmarkedet på nogle centrale punkter. Mange fleksjobansatte har begrænsede muligheder for at anvende tidligere erfaring eller uddannelse i deres fleksjob. Der er samtidig begrænset mulighed for progression, udvikling og opkvalificering (Larsen et al., 2022; 2023). En stor andel af fleksjobansatte arbejder inden for et ufaglært område, som de ikke tidligere har beskæftiget sig med; som regel fordi de ikke længere kunne varetage deres tidligere arbejde, eller fordi der er et begrænset udbud af fleksjob inden for deres erfaringsområde (Bredgaard & Holt, 2025). Desuden har overgangen til et fleksjob for mange været forbundet med et omfattende vendepunkt i livet grundet handicap eller sygdom, og endelig har de typisk gennemgået et langt – og ofte belastende – forløb tilknyttet jobcentret for at blive visiteret til fleksjob (Holt, 2020; Holt et al., 2025). Flere oplever endvidere, at det er vanskeligt at finde et fleksjob, når først visitationen er på plads, fordi der er et meget begrænset udbud af fleksjob (Holt, 2020). Dette til trods, viser undersøgelser, at personer i fleksjob er motiverede, tilfredse med ordningen og glade for deres fleksjob (Deloitte, 2018; Holt et al., 2015; Hohnen, 2000).

Ovenstående beskrevne forhold bidrager dog til, at personer i fleksjob befinder sig i en særlig position på arbejdsmarkedet og kan tænkes at påvirke, hvordan de ser på mening i arbejdet.

Specifikt vil vi undersøge: *Hvordan oplever og opfatter personer, som er ansat i fleksjob, mening i arbejdet, og hvilke faktorer bidrager til deres oplevelse af meningsfuldhed?*

Vi har fokus på den gruppe af fleksjobbere, der i deres nuværende fleksjob i mindre grad oplever at anvende deres faglige kompetencer og/eller arbejds erfaring fra uddannelse eller tidligere jobs. Dermed har vi fokus på dem, der i forbindelse med pådraget handicap eller sygdom har oplevet et 'brud'.

Vi anvender *mening i arbejdet* frem for beslægtede perspektiver, som også relaterer sig til værdien af arbejde, såsom anstændigt, værdigt eller anerkendende arbejde eller et fokus på jobtilfredshed. For trods flere fælles berøringsflader med disse tilgange, er mening i arbejdet bredere forankret i både en personlig, social, samfundsmæssig og eksistentiel kontekst. Hvor andre begreber typisk er relateret til selve arbejdet (såsom tilfredshed med arbejdet eller et spørgsmål om arbejdsforhol-

dene), kan mening i arbejdet handle om andre ting, såsom følelsen at gøre samfundsmæssig nytte, identitetsskabelse eller strukturering af ens liv (Bailey et al., 2018; Lysova et al., 2019).

Vores undersøgelse bidrager til den arbejds sociologiske litteratur om mening i arbejdet ved at fokusere på en særlig, men underbelyst, gruppe personer på arbejdsmarkedet; nemlig personer i fleksjob. Analysen fokuserer på, hvordan meningsdannelse opstår under disse forhold, og hvordan kilder til mening forankres inden for en personlig, sociokulturel og samfundsmæssig kontekst.

Teori

Der hersker en udbredt forventning om, at ens arbejde bør være meningsfuldt – men hvad vil det sige, at arbejdet er meningsfuldt? Det spørgsmål har fået meget opmærksomhed inden for arbejds- livsforskningen igennem en årrække, og der er givet adskillige bud på modeller, der identificerer kriterier for meningsfuldt arbejde (Tan et al., 2023). Selvom der findes en omfangsrig litteratur på området, og trods mange overlap i opfattelserne, er der imidlertid ikke nogen generelt vedtaget model for, hvad der konstituerer meningsfuldt arbejde, hvilket flere forskere på området har påpeget (Blustein et al., 2023; Laaser & Bolton, 2022).

Pratt og Ashforth (2003) foretager en teoretisk og analytisk frugtbar sondring mellem mening *på* arbejdet og mening *med* arbejdet. Denne distinktion betegner forskellen mellem, hvorvidt selve arbejdet opfattes som meningsfuldt, eller om arbejdet er meningsfuldt, fordi det er en del af noget 'større' – det vil sige har et formål, som ikke er direkte relateret til arbejdets indhold (Kamp, 2011; Martela & Pessi, 2018; Pratt & Ashforth, 2003). Mening *på* arbejdet drejer sig således om at finde arbejdets indhold, arbejdsopgaven og de interaktioner eller aktiviteter forbundet med at udføre arbejdet i den daglige kontekst meningsfuldt. Omvendt drejer mening *med* arbejdet sig i højere grad om mere overordnede afledte værdier ved at arbejde, såsom en tilfredsstillelse ved at føle at man bidrager til samfundet, en fornemmelse af at man har et formål, eller at det er en kilde til identitet. Disse afledte værdier kan samtidig læses i en arbejdssamfundskontekst, hvor lønarbejde også forstås som en medborgerlig forpligtelse, og hvor der er en udbredt forventning om, at alle, der er i stand til det, bør arbejde (Harpaz, 1986).

En del af litteraturen om mening i arbejde omhandler de arbejdsnære aspekter af meningsfuldt arbejde. Det drejer sig om jobdesignfaktorer som autonomi, indflydelse, opgavevariation, opgavens vigtighed, mulighed for at bringe kompetencer i spil, lære nyt og udvikle sig. Forhold, der anses som havende særlig betydning for, hvorvidt arbejdet opfattes som meningsfuldt (Lysova et al., 2019; Bailey et al., 2018; Rosso et al., 2010; Nikolova & Cnossen, 2020). Samtidig betoner andre perspektiver, at vilkår som autonomi og værdighed bør forstås som etiske forudsætninger for meningsfuldt arbejde, ikke blot som individuelle oplevelser (Veltman, 2016). Da sådanne vilkår er ujævnt fordelt på arbejdsmarkedet, følger det, at nogle stillinger oftere vil have lavere iboende potentiale for at blive opfattet som meningsfulde, fordi arbejdets rammer begrænser mulighederne for at indfri de ovenstående behov for eksempelvis variation i arbejdsopgaver, indflydelse og udvikling (Rosso et al., 2010; Lysova et al., 2019; Bailey et al., 2018).

Andre tilslutter sig et bredere perspektiv, hvor det i mindre grad er arbejdets konkrete egenskaber, der afgør, om det opleves som meningsfuldt (Laaser & Karlsson, 2022; Laaser & Bolton, 2022; Yeoman, 2014). Laaser og Bolton (2022) fremhæver, at mennesker ofte skaber mening i relativt simple job med lav formel autonomi og begrænsede udviklingsmuligheder, når hverdagspraksisser og relationer gør det muligt at se værdi i det, man gør. Her forstås meningsfuldhed som en subjektiv oplevelse, der altid opstår inden for rammer, som kan fremme eller begrænse den, og disse rammer rækker ud over selve opgaverne til den bredere sociale og samfundsmæssige kontekst, der former, hvordan arbejde – og meningen med det – opfattes (Lysova et al., 2019). Mere konkret beskriver Laaser og Bolton tre gennemgående betingelser i sådanne meningsfortællinger: kerneautonomi, respektfuld anerkendelse og afledt værdighed; faktorer, der realiseres som

oplevelser hos den enkelte, men som påvirkes af ydre forhold (Laaser & Bolton, 2022). I samme spor argumenterer Kamp (2011) for at forstå mening som noget, der skabes og forhandles lokalt i praksisser og inden for normer, og som derfor kan ændre sig over tid og gennem livsforandringer frem for at være afledt af universelle idealer.

Det meningsskabende for personer med handicap i beskæftigelse

Disse perspektiver er relevante i forhold til at forstå mening i arbejdet for folk med handicap, som netop har gennemgået store forandringer i deres (arbejds)liv, og hvis beskæftigelsesformer, stillinger og muligheder på arbejdsmarkedet ofte adskiller sig fra ordinære ansattes. En tidligere undersøgelse, baseret på kvalitative interview med personer, der sent i livet får et fysisk handicap, beskriver et anderledes arbejdsliv i deres fleksjob. Gruppen har indtil vendepunktet haft et 'almindeligt' liv og en ordinær beskæftigelse. Udover en livskrise oplever de således også et tab af arbejdsidentitet, da arbejdsidentiteten har været knyttet til deres faglighed og anvendelsen af deres kompetencer og deres arbejdserfaring. Oplevelsen af meningsstab opstår, når de i deres nuværende fleksjob i mindre grad anvender deres kompetencer og erfaring og dermed taber deres faglighed (Holt, 2020).

Tidligere forskning om mening i arbejdet for personer med handicap finder, at for mennesker med handicap såvel som for personer uden handicap, er det ofte flere af de samme temaer, der relaterer sig til mening i arbejdet såsom tilhørsforhold og glæde ved at gøre nytte (Saunders & Nedelec, 2014; Saunders et al., 2018; Saunders et al., 2015; Fantinelli et al., 2022). Samtidig er der nogle områder, hvor arbejdets betydning for personer med handicap adskiller sig, fx ved at arbejdet bliver en slags tilbagevenden til 'normalitet', hvor man kan 'komme ud over' en handicapidentitet (Johansson & Tham, 2006; Saunders & Nedelec, 2014; Saunders et al., 2015). For mange betyder det at vende tilbage til et arbejde, at man genvinder en form for kontrol over sit liv og hvilket medfører en følelse af struktur, og at man bidrager til samfundet, både socialt og moralsk (Ullah et al., 2018; Sagstad et al., 2023; De Oliveira et al., 2023). Galvão et al. (2018) viser i tråd hermed, at meningen med arbejdet for personer med erhvervet handicap rummer velkendte kilder til mening (glæde ved at gøre nytte, social inklusion, identitetsstøtte) og gruppespecifikke betydninger (at overvinde barrierer, modvirke stigma og skabe positiv social effekt), mens løn og karriere typisk træder i baggrunden.

Disse omstændigheder fordrer et perspektiv, som ser ud over forhold relateret til arbejdets beskaffenhed og strukturelle vilkår, der også tager højde for og indebærer individuelle livsomstændigheder, samfundsmæssige forhold og den sociale og kulturelle kontekst, når man vil forsøge at forstå, hvordan mening i arbejdet opstår og opleves (Lysova et al., 2019).

På denne baggrund forstår vi mening i arbejdet, når den enkelte oplever, at arbejdet hænger sammen med noget, der har værdi for personen selv og/eller for andre. Det kan både handle om, at arbejdet bidrager til noget vigtigt og om de forskellige former, denne værdi kan antage. Oplevelsen er subjektiv, men subjektiviteten forstås her som situeret, idet den opstår i en konkret kontekst af livsomstændigheder samt sociale, kulturelle og samfundsmæssige forhold; for disse forhold fastlægger mulighedsbetingelserne og dermed de meningsgivende rammer, som gør bestemte opfattelser af mening i arbejdet forståelige. Derfor bør individers fortællinger om, hvad der gør arbejdet meningsfuldt, fortolkes i relation til deres situation, kontekst og omkringsliggende sociale og kulturelle forhold for at forankre udsagnet i de sociale og kulturelle betydningshorisonter, som informantens oplevelse er formet af. Dette er væsentligt, da man ellers risikerer at have et for snævert fokus på individuelle oplevelser uden at inddrage de sociale og kulturelle rammer, som har indflydelse på, hvad der gør arbejde meningsfuldt i forskellige kontekster, og som alle individer eksisterer inden for (Lysova et al., 2019).

Vores tilgang kan derfor betegnes som åben, hvor vi, uden at forudsætte bestemte kilder til mening, undersøger, hvordan informanter selv begrundet, at arbejdet er værdifuldt for dem, men hvor begrundelserne samtidig forankres i en bredere teoretisk, social, kulturel og samfundsmæssig kontekst.

Fleksjobordningens baggrund

I Danmark kan mennesker, der har varigt nedsat arbejdsevne, blive visiteret til et fleksjob, som er en mulighed for disse personer for at deltage på arbejdsmarkedet. En forudsætning for at blive visiteret til fleksjob er, at alle muligheder på det ordinære arbejdsmarked er udtømt og dokumenteret via omplacering, arbejdsprøvninger og praktikker. Det er jobcentret, der visiterer en person til et fleksjob efter et ofte længere forløb i jobcentret.

Ca. 100.000 mennesker med nedsat arbejdsevne er i dag i fleksjob, hvilket kan betegnes som en succes, men der er også kritik af ordningen (Bredgaard & Holt, 2025). Vejen til fleksjobvisitation er lang, og mange oplever, at forløbet i jobcentret indebærer (for) mange og ofte uforståelige arbejdsprøvninger og virksomhedspraktikker.

Det er jobcentret, arbejdsgiveren og den fleksjobansatte, der i fællesskab tilrettelægger arbejdsvilkårene, når fleksjobbet er fundet. Arbejdsvilkårene indeholder aftaler om antallet af arbejdstimer og placeringen af disse, arbejdsintensiteten i udførelsen af arbejdsopgaverne samt eventuelle yderligere skånehensyn, fx arbejdspladsindretninger. Aftalen om arbejdsvilkårene skal tilgodese den fleksjobvisiteredes begrænsninger i arbejdsevnen. Den fleksjobansatte får løn for de effektive timer, vedkommende arbejder, og modtager derudover et tilskud fra jobcentret for de resterende timer.

Data og metode

Datamaterialet udgøres af seks interviews med personer, der aktuelt er ansat i fleksjob, hvor de ikke bruger formelle kvalifikationer eller tidligere arbejds erfaring. Interviewene blev gennemført telefonisk i løbet af februar 2024. Interviewundersøgelsen er en del af en større undersøgelse af fleksjobmarkedet og potentialerne for forbedringer, hvor der i alt blev udført 21 interviews med personer i fleksjob og på ledighedsydelse. Interviewpersonerne har i et spørgeskema, som også indgik i undersøgelsen, svaret ja til, at vi måtte kontakte dem for et uddybende telefoninterview. Ud af de respondenter, der svarede ja til dette, blev der tilfældigt udvalgt 50 personer, hvoraf det lykkedes at gennemføre et interview med 21 personer. 14 personer var ansat i et fleksjob på interviewtidspunktet, mens syv var ledige. 10 interviewpersoner var mænd, mens 11 var kvinder. I forbindelse med denne artikel er der fokus på interviewpersoner, der alle er beskæftiget i et fleksjob, og som har fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse – eller også har de på baggrund af lang tid på det ordinære arbejdsmarked tilegnet sig en arbejds erfaring. De oplever imidlertid, at de i mindre grad har mulighed for at anvende deres kompetencer eller arbejds erfaring i deres respektive fleksjob. De resterende 15 interviewpersoner er karakteriseret ved enten at være ledige eller ved, at de i deres respektive fleksjob anvender deres kompetencer og/eller arbejds erfaringer (fastholdelsesfleksjob eller et nyt faglært eller akademisk fleksjob). Disse personer indgår derfor ikke i denne artikel.

Interviewguiden til telefoninterviewene var semi-struktureret og fleksibel. Det betød, at der undervejs var mulighed for at afvige fra guiden, når interviewpersonen selv bragte temaer på banen, som var særligt vigtige for dem. Guiden var samtidig opbygget omkring en række overordnede temaer relateret til fleksjob, som havde til formål at belyse, hvordan arbejdet opleves som meningsfuldt. Spørgsmålene var organiseret på tre niveauer: et individuelt niveau, et jobniveau og et arbejdspladsniveau.

Tabel 1: Beskrivelse af informanter

Navn og alder	Handicap/sygdom	Uddannelse	Erhvervserfaring	Nuværende fleksjob (timer)
Anni, 41	Kronisk depression samt bivirkninger af medicin	Samfundsvidenskabelig bachelorgrad	Ingen	Handicaphjælper for ung dreng (6 timer ugentligt)
Karla, 56	Kroniske smerter, udtrætning	Serviceassistent	Fuldtid med rengøring i mange år	Medhjælper i SFO (8 timer ugentligt)
Kia, 35	PTSD	Grundskole	Fuldtid administration og kontor i nogle år	Produktionsmedarbejder (15 timer)
Lasse, 64	Fysiske skader (skuldre, hofte)	Maskinmester	Fuldtid IT-manager i mange år	Chauffør for firma, der fragter biler (19 timer)
Sally, 49	Kroniske smerter, stress	Bachelor i sprog, merituddannelse som lærer	Fuldtid som lærer i mange år	Administration og kontor (16 timer)
Simon, 56	Øjensygdom, nedsat syn	Tjener	Fuldtid som programør i mange år	Forefaldende praktisk arbejde på bibliotek (9 timer)

På det individuelle niveau omhandlede spørgsmålene blandt andet om den enkeltes uddannelses- og beskæftigelseshistorik, erfaringer med helbredsudfordringer samt forståelser af arbejdsidentitet og motivation for at arbejde. På jobniveauet fokuserede spørgsmålene på arbejdsopgaver og arbejdsvilkår, brugen af kompetencer og erfaringer, muligheder for udvikling eller advancement samt på, hvad der for den enkelte oplevedes som meningsfuldt ved arbejdet og de konkrete arbejdsopgaver. Endelig dækkede arbejdspladsniveauet spørgsmål om sociale relationer og inklusion, oplevelsen af fællesskab samt ledelsens rolle i tilknytning til fleksjobbet.

Efter dataindsamlingen blev interviewene transskriberet ved hjælp af det AI-generative redskab Dictus. Interviewene blev herefter tematisk kodet efter mønstre på tværs af materialet.

Vi anvendte refleksiv tematisk kodning. Først foretog vi en åben og bred kodning gennem gentagne læsninger af interviewene, hvor vi noterede udsagn og passager, når informanterne beskrev den mening, som de knyttede til arbejdet. Herefter grupperede og kondenserede vi koderne til foreløbige temaer og sammenholdt dem på tværs af interviewene. Temaerne blev løbende forfinet i dialog med relevant teori og kontekst og dannede derved empirisk og analytisk konsistente fund.

Kodningen blev tilrettelagt efter to former for mening i arbejde: den arbejdsnære mening knyttet til opgavernes indhold og brugen af erfaring og formelle kompetencer samt de mere abstrakte og afledte værdier ved at arbejde. På tværs af materialet viste temaerne sig imidlertid primært at omhandle de abstrakte og afledte dimensioner, fx arbejdets strukturerende betydning for hverdagslivet og dets rolle i social identitet snarere end det arbejdsnære. Vi anvender således meningsbegrebet analytisk til at identificere passager i teksten, hvor informanter knytter arbejdet til noget, der har eller skaber værdi for dem selv eller andre og dermed bidrager til en oplevelse af mening.

Fund

I denne del præsenterer vi de centrale fund fra vores analyse. Fundene tager udgangspunkt i informanternes egne udsagn og situationer og kontekstualiseres og relateres på tværs af informanterne i samspil med vores teoretiske ramme med henblik på at fortolke betydningen af deres udsagn.

Arbejdets betydning for hverdagslivets struktur

Et centralt tema på tværs af interviewene er arbejdets funktion som et strukturerende element i informanternes liv. Arbejdet er det, der får dem til at stå op om morgenen og komme ud i verden. Det skaber struktur og en fast rytme i hverdagen, hvilket giver informanterne en fornemmelse af, at de gør nytte, er produktive og har et formål.

For Sally er det afgørende, at hun får struktur på sin dagligdag og oplever at være produktiv:

"Da jeg sad hjemme og havde svært ved at finde et fleksjob, så blev jeg tilbudt et par stykker, som på papiret bare så helt forfærdelige ud, og så tænkte jeg bare jamen, hvis det er det, der skal til for, at jeg kommer hjemmefra, ja, så må jeg jo sige ja til det... fordi jeg havde bare ikke lyst til at sidde hjemme længere

(...)

Nogle gange haft jeg ikke haft det specielt godt om morgenen, og så tog jeg afsted alligevel. Når man så kom lidt op ad dagen, jamen så kunne jeg lidt alligevel, og jeg fik noget ud af dagen i stedet for at ligge i min egen selvynk. Det giver noget tilfredsstillelse også på en dårlig dag, at man har et arbejde."

Sally oplever, at når hun går på arbejde, får hun noget ud af dagen, også selvom hun har det dårligt, hvilket er en kilde til tilfredshed. Her fremstår meningen med arbejdet som noget, der relaterer sig til de afledte værdier af at have et arbejde, mere end selve arbejdets indhold. Denne fortolkning af arbejdets betydning for Sally understøttes af hendes udsagn om, at hun næsten tog et "forfærdeligt" fleksjob, fordi hun var bekymret for den inaktivitet, som lediggang associeres med.

For Anni, som har kronisk depression og arbejder seks timer om ugen som handicaphjælper, er arbejdet også noget, der skaber en følelse af, at hun har formål og struktur:

"Det har virkelig givet meget at have et fast job at komme ud. Du bliver nødt til at stå op om morgenen, jeg får det bedre, fordi, når jeg ikke har et job, så bliver jeg trist. Det handler jo om jobbet og forpligtelsen. Det er jobbet, der skal give mig noget livsglæde."

For såvel Anni som Sally fremstilles arbejdet som noget, der er væsentligt for at opretholde en struktur i hverdagen. Et arbejde er en forpligtelse, og opfyldelsen af forpligtelsen bliver i sig selv meningsgivende, fordi man formår at leve op til de krav, der bliver stillet én og derigennem får en oplevelse af, at man gør nytte og bidrager (Harpaz, 1986). Anni arbejder få timer fordelt på to ugentlige dage inden for et område, der ikke kræver, at hun bruger sin akademiske baggrund. Hun beskriver, at hun savner voksne kollegaer og ikke får meget i løn, men alligevel tilskriver hun sit arbejde stor betydning. Arbejdet skaber struktur og kræver, at hun tager ansvar; hun kan ikke bare "udskyde det til i morgen," hvilket beskrives som meningsfuldt og som noget, der modvirker følelsen af værdiløshed og tristhed, som ellers præger hende.

For Kia, som har PTSD og arbejder 16 timer om ugen med produktion, er arbejdet ligeledes noget, der skaber struktur, indhold og noget, som giver hende mulighed for at tage del i verden:

"Jamen, det var noget at stå op til, og også noget med at komme ud i verden og have en lille uafhængighed, noget man kan klare selv... og ikke altid være afhængig af andre."

Ud over at være strukturerende og derigennem få hende ud i verden, giver arbejdet også en følelse af uafhængighed. Værdien af denne uafhængighed bør også ses i det lys, at for informanterne – og andre med kronisk sygdom eller handicap – er afhængighed af andre, i mange facetter, udpræget (såsom kommune, sundhedsvæsen, familie), og for personer i fleksjob har der typisk været et langt forløb forud for fleksjobansættelsen, hvor informanterne ikke har været i stand til at forsørge sig selv gennem et arbejde. Derved bliver fleksjobbet en slags tilbagevenden til selvstændighed, kontrol og normalitet, som flere har følt, de har manglet i den lange periode, hvor de ikke har kunnet arbejde, hvilket er i tråd med andre undersøgelser (Ullah et al., 2018).

En anden informant, Karla, arbejder otte timer ugentligt i en SFO. Hun har flere somatiske tilstande, som forårsager smerter og udbændthed, og som forværres, når hun går på arbejde. Alligevel vil hun under ingen omstændigheder være fri for at arbejde:

”Hvis jeg ikke har et arbejde, er jeg bange for, jeg bliver inaktiv. Jeg elsker det der med at komme op og afsted... altså, det har jo været hele mit liv, jeg har jo altid arbejdet, så jeg kan slet ikke forestille mig bare at skulle være hjemme. Så sover jeg hellere om eftermiddagen. Så vil jeg hellere være udbændt. Det lyder sku mærkeligt. Men det betyder bare rigtig meget. Når jeg har dårlige dage og står op klokken fem og skal på arbejde... Hold kæft jeg er smadret mand. Og når jeg så kommer hjem, sover jeg jo meget. Og det er jo bare... jeg elsker mit arbejde.”

Trods helbredsmæssige konsekvenser fremstår det som helt afgørende for Karla at gå på arbejde på det personlige plan, for alternativet er den inaktivitet, som informanterne på tværs af interviewene frygter. De udtrykker samtidig bekymring for, at deres helbredsmæssige tilstand vil udvikle sig i en værre retning og, i yderste instans, vil gøre dem ude af stand til at passe et arbejde. Kia beskriver ligeledes, at hun er bekymret for, hvordan hendes sygdom vil udvikle sig:

”Jeg håber, at mit helbred er stabilt nu, så det ikke bare bliver værre. For jeg vil egentlig bare gerne fortsætte med at arbejde her, indtil jeg går på pension. For det bliver ikke bedre, men selv hvis det bliver en lille smule værre, vil de nok kunne sætte mig lidt ned i tid.”

Disse udsagn vidner om en indstilling til arbejdet, der snarere anskuer det som noget forankrende, stabiliserende og strukturerende end som et middel til personlig og faglig udvikling. Dette forhold kan ses i lyset af den usikkerhed, der præger deres liv og fremtid, som i høj grad er betinget af deres (ofte uforudsigelige) helbred. Det afspejler et perspektiv, hvor det at kunne arbejde opfattes som et privilegie, som man kan miste, hvis man får det værre.

At bevare sit arbejde beskrives som noget, der giver værdi og er sundt for mennesker. Som Simon forklarer:

”Jeg har altid arbejdet fra jeg var ung, og hvis jeg bare skulle gå herhjemme hver dag og kigge, så kunne tiden måske godt blive lidt lang. Jeg synes, at det er for tidligt at begynde at gå hjemme, så skal man i hvert fald have nogle andre interesser. Det er meget sundt at komme ud og møde andre mennesker. Det kan du selvfølgelig også i en anden sammenhæng, men jeg kan godt lide at komme lidt afsted.”

Selvom Simon – i fællesskab med flere af informanterne og mange i fleksjob generelt – arbejder relativt få timer på en uge (ni timers ugentligt arbejde fordelt på tre dage), tilskrives arbejdets strukturerende og formålsskabende rolle alligevel stor betydning. Det er bemærkelsesværdigt, for han er i praksis hjemmegående langt størstedelen af tiden. Udsagnet kan derfor sige noget om den abstrakte og eksistentielle betydning, arbejdet tilskrives som værn mod lediggang og tomhed.

Lasse har heller ikke noget ønske om at stoppe med at arbejde, selvom han har muligheden for det:

"Jeg kunne godt gå på, hvad hedder det, på seniorpension, hvis jeg ville. Ja. Fordi jeg er jo visiteret til de der, under 20 timer om ugen, så kan jeg godt gå på seniorpension, men altså, det er jeg ikke interesseret i, som det er nu. Fordi det er også rart at have noget, og komme afsted til."

Som han giver udtryk for, er det rart at have noget at komme afsted til – en forpligtelse, som man ikke bare kan springe over eller udskyde, men som tvinger én til at foretage sig noget. Det er tankevækkende, at arbejdet tilskrives stor betydning på tværs af interviewene i forhold til at udgøre et formål og skabe struktur, også selvom det for flere af informanterne drejer sig om få timer. At arbejdet fylder relativt lidt tidsmæssigt betyder dermed ikke, at det fylder mindre meningsmæssigt. Tværtimod synes arbejdets betydning at træde tydeligere frem, når arbejdsleven og fremtiden opleves som usikre, og hvor det at kunne fortsætte med at arbejde bliver et vigtigt, meningsgivende og forankrende holdepunkt, der kan opretholde det liv, informanterne ønsker at bevare.

Omvendt beskriver informanterne forløb med virksomhedspraktik, jobafklaring og ressourceforløb som frustrerende – som noget, der kræver en "stærk psyke", og som man, ifølge Simon, "bliver mere syg af," til trods for at også disse forløb kan bidrage til struktur og være en anledning til at komme ud af huset. Det kan tolkes i lyset af det forhold, at disse forløb er præget af en meget lav grad af medbestemmelse, hvor man tvinges ud i aktiviteter, man ikke kan sætte ind i en meningsgivende kontekst (Laaser & Bolton, 2022). Annis beskriver blandt andet, hvordan mange af de tilbud og forløb, hun har gennemført, er forekommet hende formålsløse:

"Det tog mange år faktisk. Først har der været alle mulige behandlingstilbud gennem jobcenteret, for at gøre mig klar, så jeg kunne komme ud på arbejdsmarkedet. Nogen af tilbuddene har været på arbejdsmarkedet [virksomhedspraktikker], mens andre mere interne tilbud har virket som om, at jobcenteret har skullet gøre noget. De tilbud har mere handlet om, at vi bare skulle møde op. Det var sjældent, at der var nogen undervisere, så sad vi der. Så det var også sådan lidt, at I skal være her, fordi I skal ikke dovne derhjemme. Det føltes i hvert fald sådan."

Dette udsagn illustrerer, hvordan en aktivitet fortolkes inden for en ramme, hvor aktiviteten i dette tilfælde opfattes som noget, der handler om at forhindre dovenskab fremfor noget, der reelt set gavner hendes situation. Derved forankres aktiviteten ikke i en kontekst, der for informanten tjener et formål, og aktiviteten fremstår meningsløs (Ravn, 2008; Bailey & Madden, 2017).

Selvforståelse og social identitet

Arbejdets betydning for informanterne afspejler det forhold, at arbejdet spiller en central rolle i menneskers liv i det danske arbejdssamfund, hvor et arbejde er en central kilde til identitet, og hvor forventningen om, at man arbejder, kan ses som en implicit del af samfundskontrakten (Harpaz, 1986). Dette gør sig også gældende for informanterne i denne undersøgelse. For mange af informanterne har det at gå på arbejde været en naturlig del af livet siden ungdomsårene. Simon beskriver:

"Jeg er opvokset med at arbejde. Jeg startede med gå med aviser, og så fik man andre fritidsjob, og så kom man i lære, og så fik man andre uddannelser og sådan. Med de fritidsjobs, jeg har haft, så kan man jo sige, at jeg stort set har arbejdet fra, jeg var 11 år."

Dette citat tydeliggør, hvordan det at gå på arbejde har været en fast bestanddel af Simons liv på tværs af mange livsfaser. Selvom jobbene har været forskelligartede, og der er sket meget gennem tiden, har det at gå på arbejde været en indgroet del af tilværelsen lige siden barndommen. Dermed fremstår det at gå på arbejde som en forankret del af selvopfattelsen samtidig med, at det, at man går på arbejde, fremstilles som givet.

Den betydning, som arbejdet har for informanternes selvforståelse og identitet, har dog også betydet, at overgangen til et fleksjob har været en svær proces at gennemgå og et tab af identitet, i tråd med tidligere forskning om pådraget handicap og arbejde (Holt, 2020; Saunders & Nedelec, 2014). Dette træder særligt tydeligt frem i informanternes beskrivelser af bruddet i overgangen fra fuldtidsarbejde til lediggang. Selvom Karla var præget af store smerter og havde vanskeligt ved at varetage sit fuldtidsarbejde, var hendes umiddelbare reaktion på udsigten til at forlade det ordinære arbejdsmarked bekymring. Hun ville tilbage og arbejde fuldtid så hurtigt som muligt:

"Jeg fik det faktisk lidt skidt, fordi mit arbejde, det var også min identitet, og hvad skal jeg så, så det væltede jo faktisk lidt for mig, det var ikke voldsomt, men jeg var bare rigtig ked af det."

Men efter en svær proces har erkendelsen af, at hun er nødt til at imødekomme sine helbredsbe- grænsninger, været med til at skabe en bedre balance i hendes liv. I dag er hun lykkelig over sit fleksjob, hvilket hun beskriver som det bedste, der er sket for hende, men: *"Det kunne jeg jo ikke se dengang, fordi jeg har altid bare været vant til at knokle på. Arbejde 37 timer og knokle på."* For Karla fremstår det som en stor lykke, at hun har fået adgang til et fleksjob. Samtidig var det dog noget, hun var imod, da hendes sagsbehandler foreslog det. Hun ville tilbage og arbejde fuldtid – på trods af de store omkostninger forbundet med hendes job i form af vedvarende smerter. Karlas udsagn peger på, at det at arbejde har været en selvfølgelighed og en integreret del af et almindeligt liv for hende, til trods for at hun har været præget af stærke kroniske smerter i en årrække. Denne selvfølgelighed kan forstås, set i lyset af, at arbejde for mange mennesker spiller en central rolle i forhold til selvforståelsen. Således bliver udsigten til at miste sit arbejde opfattet som en personlig krise. Samtidig har tabet af arbejde for informanterne medført et gennemgribende tab af faglig identitet og fremtidshorisont, da de, modsat de fleste andre der mister deres job, ikke 'bare' kan finde et lignende arbejde. For Karla var det afgørende netop ikke alene tabet af sit arbejde, men erkendelsen af, at hun på grund af sine kroniske smerter ikke længere kunne arbejde hverken fuldtid eller inden for det faglige felt, hun tidligere havde arbejdet med, var uddannet inden for og havde identificeret sig med gennem størstedelen af sit liv.

Arbejdets centrale placering i samfundet afspejles også i informanternes beskrivelser af den funktion, arbejdet har på det interpersonelle og sociale plan i deres liv uden for arbejdet. For eksempel beskriver Anni, hvordan et arbejde giver hende noget at tale om med sin partner:

"Når jeg har et arbejde, så har jeg også noget, jeg kan snakke om. Altså, når min kæreste kommer hjem, så kan jeg – når jeg har været på job i hvert fald – sige, nå men i dag skete der det og det. Det giver mig noget glæde."

Simon beskriver ligeledes, hvordan arbejdet både i sig selv er en kilde til noget socialt, men samtidig også bidrager til socialisering i privatlivet:

"Jeg går på arbejde af den grund, at så dårlig føler jeg mig heller ikke, og jeg kan godt lide at have kontakt med andre mennesker, og så kan jeg jo også snakke om, hvad jeg har oplevet, med min bedre halvdel."

Disse udsagn illustrerer arbejdets betydning i den fælles virkelighed. Det er en vigtig del af måden, vi omgås med hinanden på. Det opfattes som almindeligt at gå på arbejde og er et udbredt samtaleemne mellem mennesker. Et arbejde er en kilde til flere fælles sociale virkeligheder, både som uformelt samtaleemne, kontakt til andre mennesker, lokalt situerede fællesskaber i arbejds-konteksten (kolleger, kunder eller andre) samt et mere abstrakt fællesskab, som Sally beskriver:

”Når man sidder derhjemme og ikke behøver at gå nogle steder, så bliver man efterhånden ensom og føler ikke, man er en del af noget. Ved at have et arbejde bliver man en del af et fællesskab.”

Selvom informanterne beskriver disse erfaringer på et hverdagsnært plan, kan de samtidig forstås set i lyset af den brede sociale betydning arbejde har som fælles referencepunkt i et arbejdssamfund. Når man går på arbejde, er man en del af det ’indirekte’ kulturelle fællesskab, der eksisterer i et arbejdssamfund. At have et arbejde er adgangsgivende til en eftertragtet social identitet, som, i et arbejdssamfund, er forbundet med værdighed og anerkendelse, som er centrale kilder til oplevelse af mening i arbejdet (Laaser & Bolton, 2022).

For Lasse betyder det at arbejde, at han indgår i en kæde af relationer til andre mennesker, og at han har en funktion. Samtidig fortæller han dog, at det ikke er ligegyldigt, hvad han laver: *”Hvis jeg skulle grave et hul for at dække det til igen, det ville jeg simpelthen ikke.”* Således kan en arbejds handling blive opfattet som formålsløs. Det viser, at selvom det for informanterne ikke er det konkrete arbejdsindhold, som er kilden til mening, er den meningsgivende ramme alligevel en forudsætning for, at arbejdet kan opleves som meningsfuldt. For hvis arbejdet er ultimativt nyttesløst, er det svært at overbevise sig selv om, at man gennem sit arbejde udretter noget, hvilket igen kan begrænse de afledte positive effekter på selvforståelsen og den afledte værdighed og anerkendelse (Laaser & Bolton, 2022; Bailey & Madden, 2017).

Diskussion

Overordnet set giver informanterne et stærkt indtryk af, at de finder deres fleksjob meningsfuldt. At have et arbejde og at gå på arbejde italesættes af flere af informanterne som en vigtig del af deres liv og hverdag; et stabiliserende element, som giver struktur, formål, en følelse af, at man gør nytte samt noget, der bidrager til en følelse af normalitet og en positiv selvopfattelse, i tråd med tidligere forskning (Saunders et al., 2015; Fantinelli et al., 2022; Sagstad et al., 2023; Galvão et al., 2018). På samme tid er forestillingen om ikke at have et arbejde behæftet med bekymring for ’inaktivitet,’ hvor personer frygter personlige konsekvenser ved at skulle gå hjemme uden at have et arbejde, der får dem ud i verden og giver en fornemmelse af, at de gør nytte. Samtidig er det dog et realistisk fremtidsscenario, at deres helbreds mæssige tilstand gradvist bliver eller kan blive forværret, og denne bekymring spiller en central rolle for informanterne på tværs af interviewene, når de beskriver, hvorfor det er meningsfuldt at gå på arbejde. At kunne arbejde opfattes som et privilegie, de ønsker at bevare. Dette kan også være en del af forklaringen på, hvorfor informanternes udsagn snarere demonstrerer et ønske om struktur, stabilitet og vedligeholdelse af status quo fremfor et ønske om udvikling eller kompetenceforøgelse. Det viser, hvordan disse forhold og perspektiver på mening i arbejdet også påvirkes af de arbejds- og livsomstændigheder, individer befinder sig inden for, hvor rammer, normer og situationer ikke er statiske, men ændrer sig, i tråd med Kamp (2011).

Vores undersøgelse viser, at informanterne anser noget som meningsfuldt, når det eller man selv indgår i en kontekst, eller der kan afledes positive personlige effekter af at arbejde. I tråd med andre undersøgelser finder vi, at selv relativt simple arbejdsopgaver, der ikke nødvendigvis opfattes som interessante i sig selv, opfattes som vigtige i en større kontekst (Hohnen, 2000; Laaser & Bolton, 2022). I den henseende er det også værd at hæfte sig ved, at arbejdsaktiviteter, der opleves

som isoleret fra en meningsgivende kontekst, såsom praktikker eller forløb uden udsigt til fremtidig ansættelse, bliver opfattet som meningsløse (Bailey & Madden, 2017).

Det er i stedet den værdi, informanterne finder i at have et arbejde, der er kilde til oplevelsen af, at de er produktive, har et formål, en identitet og er en del af et socialt fællesskab, hvorved aktiviteten indsættes i en større meningsgivende ramme (Lysova et al., 2019). Dette kan forstås set i lyset af perspektiver, der betoner meningsfuldt arbejde som forankret i muligheden for at forbinde arbejdet til noget værdifuldt såsom hverdagsrutiner og oplevelsen af at bidrage, også under begrænsede arbejdsvilkår (Lysova et al., 2019; Bailey & Madden, 2017; Laaser & Bolton, 2022; Harpaz, 1986). Dermed viser det sig, at det for informanterne er meningen *med* arbejdet, der er centralt (Pratt & Ashforth, 2003). I forhold til mening *på* arbejdet er det hovedsageligt de daglige interaktioner, arbejdet medfører, der beskrives som vigtige; selvom dette punkt ikke fylder meget hos informanterne. En del af forklaringen er formentlig, at flere af dem har jobs med begrænset kontakt til kolleger (og ugentligt ofte kun tilbringer få timer på arbejdspladsen), hvilket er forholdsvist almindeligt for personer i fleksjob.

En overraskende observation fra analysen er, at beskrivelserne af arbejdets betydning ikke synes at være relaterede til, om man arbejder relativt få eller relativt mange timer. Meningsfuldheden kan forstås ved at forholde sig til hvilken abstrakt, kvalitativ betydning, arbejdet har for den pågældende fleksjobansatte, hvilket ofte strækker sig ud over arbejdets udformning eller omfanget målt i timeantal. Arbejdet betragtes som et afgørende holdepunkt, som potentielt tilskrives endnu større betydning for dem med meget dårligt helbred, der kun arbejder få timer, men som ønsker at fortsætte. Dette understøtter forståelser af meningsfuldt arbejde som noget, der ikke kan reduceres til arbejdets omfang, men som må ses i relation til den betydning, arbejdet får i den enkeltes livssituation (Kamp, 2011; Pratt & Ashforth, 2003; Laaser & Bolton, 2022).

Samtidig kan disse forhold læses i lyset af en samfundsmæssig kontekst præget af en stærk normativ forventning om, at man er i lønnet beskæftigelse. Konteksten præger således både den offentlige diskurs om arbejdslivet og beskæftigelsesindsatsernes logikker, hvor det at arbejde fremstilles som en social forpligtelse – også for mennesker med handicap (Møller & Stone, 2013; Larsen & Andersen, 2019). Mange af informanternes udsagn afspejler en dobbelthed, hvor det ikke alene er arbejdet, der er værdifuldt, men også det faktum, at arbejdet forhindrer lediggang og inaktivitet. Inaktiviteten italesættes som en tilstand, de udtrykker dyb bekymring for; de vurderer, at den vil få store konsekvenser for dem på det personlige, eksistentielle og sociale plan, idet de forbinder inaktiviteten med tab af daglig struktur og formål, selvforståelse og social identitet. Arbejdet defineres således som et meningsgivende holdepunkt i en usikker og sygdomspræget tilværelse.

Som deres udsagn vidner om, fremstår det at arbejde for nogle af informanterne som bydende nødvendigt – de er parate til at gå på kompromis med arbejdets kvalitet eller deres eget helbred for at holde sig i gang. At arbejde opfattes som en central komponent i et normalt liv, og fraværet heraf kan medføre et tab af identitet, værdighed og selvforståelse, da et arbejde ses som en naturlig del af livet og som noget, der hænger sammen med følelsen af at være en fuldgældig samfundsborger (Pedersen, 2011). Selvom dette på sin vis er positivt, afspejler forholdet også, at der er en stærk bekymring for lediggang blandt informanterne. Der findes mange måder at bidrage til samfundet på, men arbejdet fremstår hos informanterne som uomgængeligt, når det gælder individets mulighed for at gøre nytte, hvilket kan ses som udtryk for den udbredte forestilling om, at man bør arbejde for at være en del af samfundet. Dette kan ses i forlængelse af beskæftigelsespolitiske diskurser, hvor individet forventes at holde sig aktiv og ansvarlig, og hvor passivitet eller modvilje mod arbejdsbeskæftigelse forstås som problematisk (Pultz & Hansen, 2021; Nielsen, 2015).

Metodevalget og især datagrundlaget, udgjort af seks interviews, giver mulighed for tæt læsning og bearbejdning af meningsskabelse i konkrete situationer blandt informanterne og skaber dybde, dog med begrænset bredde. Vores fund er teoretisk og analytisk forankrede og kan i flere

tilfælde relateres på tværs af informanterne og til lignende kontekster, men ikke generaliseres bredt. Udvælgelsen af fleksjobs, hvor tidligere arbejds erfaring eller uddannelsesmæssig baggrund ikke anvendes, skærper analysen af alternative veje til mening, men er samtidig behæftet med en selektion, hvor fraværet af kompetencematch på sin vis er indlejret i casekriteriet. Derfor må vores fund anskues som betingede og kontekstafhængige.

Selvom informanterne oplever en høj grad af mening i arbejdet, bør de kritiske punkter ikke undervurderes. Fleksjobvisiterede har begrænsede muligheder for at finde et godt jobmatch, de har dårligere løn- og pensionsvilkår, færre jobmuligheder og færre muligheder for udvikling på arbejdsmarkedet (Bredgaard & Holt, 2025; Larsen et al., 2022). Derfor kan de i praksis ofte blive nødt til at tage et arbejde, som ikke matcher deres faglige kvalifikationer og kompetencer. Selvom det i forvejen kan være udfordrende for akademikere at finde arbejde med kompetencematch (Jakobsen, 2018), gælder dette i særlig grad for de højtuddannede fleksjobansatte, da der ofte er et lavt udbud af fleksjobs inden for disse områder – alt imens de kommunale beskæftigelsesindsatser, som skal visitere og etablere fleksjobs, ofte mangler viden om disse brancher (Bredgaard & Holt, 2025). Vores fund bør dermed ikke opfattes som en sovepude for kritiske undersøgelser af marginaliserende og ekskluderende forhold, der ligeledes omgærder fleksjobordningen og beskæftigelsesindsatsen generelt. Det bør i stedet give anledning til en styrket indsats for at forbedre vilkårene og mulighederne for personer i fleksjob.

Konklusion

Vores undersøgelse belyser, hvordan personer i fleksjob, der ikke anvender tidligere arbejds erfaring eller formelle kvalifikationer i deres nuværende arbejde, etablerer mening ikke primært i arbejdets indhold, men gennem afledte effekter: oplevelsen af formål og nytte, struktur og rytme i hverdagen samt forankring af selvforståelse, identitet og tilhørsforhold – værdier, som er formet af deres personlige situation, ikke mindst deres helbred. Samtidig synliggør materialet de rammer, som præger disse stillinger, herunder svagt kompetencematch og begrænsede løn- og udviklingsmuligheder. Artiklens bidrag er en nuancering af betingelserne for mening og af måderne, hvorpå mening findes og skabes under disse vilkår, hvor arbejdet fungerer som et forankrende element i en bredere personlig, social og kulturel kontekst, der muliggør oplevet mening, også når de klassiske veje via kompetenceanvendelse og progression er begrænsede.

Referencer

- Bailey, C., & Madden, A. (2017). Time reclaimed: Temporality and the experience of meaningful work. *Work, employment and society*, 31(1), 3-18.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0950017015604100>
- Bailey, C., Yeoman, R., Madden, A., Thompson, M., & Kerridge, G. (2018). A review of the empirical literature on meaningful work: Progress and research agenda. *Human Resource Development Review*, 18(1), 83-113.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1534484318804653>
- Blustein, D. L., Lysova, E. I., & Duffy, R. D. (2023). Understanding decent work and meaningful work. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 10(1), 289-314.
<https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-orgpsych-031921-024847>
- Bredgaard, T., & Holt, H. (2025). *Fleksjob og arbejdsmarkedet*. København: Hans Reitzels Forlag
- Brinkmann, S. (2015). *Identitet*. Aarhus: Klim.
- Deloitte (2018). *Evaluering af reform af førtidspension og fleksjob: Hovedrapport*. Deloitte.
<https://star.dk/media/5870/hovedrapport-foep-fleks-160318-final.pdf>

- Fantinelli, S., Di Fiore, T., Marzuoli, A., & Galanti, T. (2022). Self-perceived employability of workers with disability: A case study in an educational farm. *Frontiers in Psychology*, 13, 871616. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.871616>
- de Oliveira, C. C. M., Marra, A. V., & de Menezes Lara, S. (2023). Meaning of work and disability: A study with chairmen after spinal injury. *Gestão & Regionalidade*, 39, 1-15. 10.13037/gr.vol39.e20237570
- Galvão, M. F., Lemos, A. H. D. C., & Cavazotte, F. D. S. (2018). Revisiting the mainstream: The meaning of work for people with acquired disabilities. *RAM. Revista de Administração Mackenzie*, 19(spe). <https://doi.org/10.1590/1678-6971/eRAMD180079>
- Jakobsen, A. (2018). Faglighed, mening og ambivalens i prekært akademisk arbejde. *Tidsskrift for arbejdsliv*, 20(1), 30-46. <https://doi.org/10.7146/tfa.v20i1.108182>
- Johansson, U., & Tham, K. (2006). The meaning of work after acquired brain injury. *The American Journal of Occupational Therapy*, 60(1), 60-69. <https://doi.org/10.5014/ajot.60.1.60>
- Harpaz, I. (1986). The factorial structure of the meaning of working. *Human Relations*, 39(7), 595-614. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001872678603900701>
- Hohnen, P. (2000). *Fleksjob: En vej til et rummeligere arbejdsmarked*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Holt, H., Thuesen, F., & Olesen (2025). Oplevelser af vejen til et fleksjob. I Bredgaard, B., & Holt, H. (Red.), *Fleksjob og arbejdsmarkedet* (s. 71-86). København: Hans Reitzels forlag.
- Holt, H. (2020). Et vendepunkt i et livsforløb. I Bredgaard, T., Amby, F., Thuesen, F., & Holt, H. (Red.), *Handicap og beskæftigelse: Fra barrierer til broer* (s. 161-181). København: Djøf Forlag.
- Holt, H., Larsen, M., Bach, H. B., & Jensen, S. (2015). *Borgere I fleksjob efter reformen*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Kamp, A. (2011). Mening i arbejdet — for lidt, for meget, til forhandling? *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 13(2), 8-27. <https://doi.org/10.7146/tfa.v13i2.108883>
- Laaser, K., & Bolton, S. (2022). Absolute autonomy, respectful recognition and derived dignity: Towards a typology of meaningful work. *International Journal of Management Reviews*, 24(3), 373-393. doi.org/10.1111/ijmr.12282
- Laaser, K., & Karlsson, J. C. (2022). Towards a sociology of meaningful work. *Work, Employment and Society*, 36(5), 798-815. 10.1177/09500170211055998
- Larsen, F., & Andersen, N. A. (2019). Fra Socialpolitik til beskæftigelsespolitik - er beskæftigelse for alle? *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 21(1), 11-28. <https://doi.org/10.7146/tfa.v21i1.114439>
- Larsen, M., Jakobsen, V., & Mikkelsen, C. H. (2022). *Handicap og beskæftigelse 2021*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lysova, E. I., Allan, B. A., Dik, B. J., Duffy, R. D., & Steger, M. F. (2019). Fostering meaningful work in organizations: A multi-level review and integration. *Journal of Vocational Behavior*, 110, 374-389. 10.1016/j.jvb.2018.07.004
- Martela, F., & Pessi, A. B. (2018). Significant work is about self-realization and broader purpose: Defining the key dimensions of meaningful work. *Frontiers in Psychology*, 9, 363. 10.3389/fpsyg.2018.00363
- Møller, M. Ø., & Stone, D. (2013). Disciplining disability under Danish active labour market policy. *Social Policy & Administration*, 47(5), 586-604. 10.1111/j.1467-9515.2012.00835.x
- Nielsen, M. H. (2015). Det aktive menneskes triumf? – en analyse af de omfattende forandringer af kategoriseringen af kontanthjælpsmodtageren. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 17(1), 044-060. <https://doi.org/10.7146/tfa.v17i1.108985>
- Nikolova, M., & Cnossen, F. (2020). What makes work meaningful and why economists should care about it. *Labour economics*, 65, 101847. 10.1016/j.labeco.2020.101847

- Pedersen, O. K. (2011). *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Pratt, M. G., & Ashforth, B. E. (2003). Fostering Meaningfulness in Working and at Work. In Cameron, K.S., Dutton, J.E., & Quinn, R.E. (Eds.), *Positive Organizational Scholarship: Foundations of a New Discipline* (pp. 309-327). San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Pultz, S., & Hansen, M. P. (2021). Arbejdsløs i en (corona)krisetid: Et opgør med selvansvaret? *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 23(3), 9-25. 10.7146/tfa.v23i3.129426
- Ravn, I. (2008). Mening i arbejdslivet: Definition og konceptualisering. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 10(4), 59-75. 10.7146/tfa.v10i4.108735
- Rosso, B. D., Dekas, K. H., & Wrzesniewski, A. (2010). On the meaning of work: A theoretical integration and review. *Research in Organizational Behavior*, 30, 91-127. 10.1016/j.riob.2010.09.001
- Sagstad, K., Howe, E. I., Fure, S. C., Løvstad, M., Enehaug, H., Ugelstad, H., ... & Sveen, U. (2023). Transition back to work after mild TBI: A qualitative study. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 30(4), 527-538. 10.1080/11038128.2022.2120067
- Saunders, S. L., MacEachen, E., & Nedelec, B. (2015). Understanding and building upon effort to return to work for people with long-term disability and job loss. *Work*, 52(1), 103-114. 10.3233/WOR-141977
- Saunders, S. L., & Nedelec, B. (2014). What work means to people with work disability: A scoping review. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 24, 100-110. 10.1007/s10926-013-9436-y
- Saunders, S., Nedelec, B., & MacEachen, E. (2018). Work remains meaningful despite time out of the workplace and chronic pain. *Disability and Rehabilitation*, 40(18), 2144-2151. <https://doi.org/10.1080/09638288.2017.1327986>
- Sennett, R. (2006). *The culture of the new capitalism*. Yale University Press.
- Tan, K. L., Sim, A. K., Yap, S. S. N., Vithayaporn, S., & Rachmawati, A. W. (2023). A systematic review of meaningful work unifying 20 years of theoretical and substantive contributions (2000-2020). *Journal of Advances in Management Research*, 20(3), 462-512. 10.1108/JAMR-11-2022-0225
- Tarvainen, M., & Hänninen, V. (2023). Disability and working-life citizenship. *Nordic Social Work Research*, 13(3), 460-471. 10.1080/2156857X.2022.2032810
- Ullah, M. M., Fossey, E., & Stuckey, R. (2018). The meaning of work after spinal cord injury: A scoping review. *Spinal Cord*, 56(2), 92-105. 10.1038/s41393-017-0006-6
- Veltman, A. (2016) *Meaningful Work*. New York: Oxford University Press.
- Yeoman, R. (2014). *Meaningful work and workplace democracy: A philosophy of work and a politics of meaningfulness*. Springer.

Victor Krusborg Olesen

ph.d.-studerende, Institut for Samfund og Politik, Aalborg Universitet,
victorko@society.aau.dk

Helle Holt

seniorforsker, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, hh@vive.dk